

Etiknämndens beslut 2013:1

Stockholm 2013-10-29

ÄRENDET

En branschorganisation planerar att genomföra en mäs­sa och att till den inbjuda yrkeslärare och studievägledare. Enligt inbjudan ska mäs­san pågå under två dagar, då deltagarna helt utan kostnad får medverka i och ta del av diskussioner och föreläsningar samt njuta av god mat och möjligheten att umgås med kollegor. De 100 först anmälda bjuds på boende på hotell.

I en framställning, som IMM har hänskjutit till Etiknämnden, ställer branschorganisationen frågan om det är förenligt med Näringslivskoden att de hundra först anmälda får en gratis hotellövernattning samt middag. Det anges att syftet med mäs­san ytterst är att marknadsföra den aktuella branschen som en attraktiv bransch att arbeta i. Målgruppen för inbjudan är studievägledare och yrkeslärare.

Etiknämnden grundar sin bedömning på texten i inbjudan till mäs­san och på organisationens framställning.

ÖVERVÄGANDEN

Frågan i ärendet är om det är förenligt med Näringslivskoden att erbjuda de första 100 personerna som anmäler sig till mäs­san en gratis hotellövernattning samt middag.

Branschorganisationen får anses vara ett sådant företag som omfattas av koden enligt punkten A 2. Koden är alltså tillämplig på det förfarande som har underställts nämndens bedömning. Vad nämnden har att ta ställning till är om det är fråga om otillåtna förmåner enligt någon av punkterna B 4–B 6.

Inbjudan riktar sig till en specifik målgrupp inom offentlig verksamhet som – såvitt har kommit fram i ärendet – inte har arbetsuppgifter som innefattar myndighetsutövning eller offentlig upphandling. Näringslivskodens punkt B 4 är därmed inte tillämplig. Det är inte heller fråga om en sådan förmån som avses i punkten B 6.

Enligt Näringslivskodens punkt B 5 får företag inte lämna, utlova eller erbjuda en otillbörlig förmån till anställda eller uppdragstagare i myndigheter eller andra offentliga organ för utövningen av anställningen eller uppdraget. Det framhålls att särskilda skyddsintressen gör sig gällande för anställda och uppdragstagare inom offentliga organ samt att därför särskild anledning finns att iaktta försiktighet när det gäller förmåner lämnade till sådana personer.

I Näringslivskoden görs skillnad mellan å ena sidan beteendepåverkande förmåner, som typiskt sett påverkar beslut eller sättet att fullgöra arbetsuppgifter, och å andra sidan attitydpåverkande förmåner, som typiskt sett fungerar relationsfrämjande men inte påverkar vare sig beslut eller beteenden. Alla förmåner som är beteendepåverkande ska i normalfallet bedömas som otillåtna enligt punkten B 5. En

attitydpåverkande förmån som överensstämmer med vad som anses som vedertagna umgängesformer mellan näringslivet och offentliga organ är däremot i normalfallet tillåten.

Det är inte uppenbart att en hotellövernattning och en middag i detta fall skulle kunna vara beteendepåverkande. Dock är det tänkbart att förmånen skulle kunna medverka till att studievägledare och yrkeslärare bibringades en omotiverat positiv syn på den ifrågavarande branschen och därmed till att de särskilt framhåller den branschen i sin yrkesverksamhet.

Enligt punkten B 5 måste frågan om en förmån är otillbörlig avgöras mot bakgrund av alla betydelsefulla omständigheter i det enskilda fallet. De omständigheter som ska beaktas särskilt vid denna bedömning är *förmånens värde, mottagarens position, förmånens art samt mottagarkretsen och formerna för erbjudandet av förmånen.*

Förmånens värde

Risken för beteendepåverkan ökar enligt Näringslivskoden med förmånens värde (ekonomiskt och personligt värde).

Värdet på den aktuella hotellövernattningen och middagen överstiger, enligt Etiknämndens bedömning, 2000 kronor, vilket är ett jämförelsevis högt belopp.

Hotellövernattning och middag är en typ av förmån som sällan erbjuds den aktuella målgruppen och som också kan ha ett personligt värde. Avsikten med förmånen är att locka studievägledare och yrkeslärare till mässan och på längre sikt att öka intresset för det yrkesområde som branschorganisationen företräder. Detta syfte innebär inte att den erbjudna förmånen framstår som rimlig. Det är av betydelse att målgruppen tillhör offentlig sektor.

Sammantaget har förmånen ett värde som i detta sammanhang inte kan anses vara godtagbart.

Mottagarens position

Som nämnden har konstaterat består målgruppen av personer som inte kan påverka beslut i pågående ärenden vid myndighetsutövning eller offentlig upphandling. Förmånen är alltså inte otillåten redan på den grunden. Det kan dock inte uteslutas att personer i målgruppen skulle kunna påverka andras beslut i relation till den aktuella branschen.

Förmånens art

Enligt Näringslivskoden ökar risken för att en förmån är att bedöma som otillbörlig ju svagare anknytningen är till mottagarens arbetsuppgifter. Det är betydelsefullt att förmånen har ett tydligt samband med och ingår som ett naturligt och nyttigt led i mottagarens arbete.

Nämnden har inte tillgång till programmet för mässan eller andra närmare upplysningar om dess innehåll. Av inbjudan framgår att föreläsningar och diskussioner ska förekomma, liksom möjligheter till umgänge med kollegor. Etiknämnden ifrågasätter inte att dessa inslag är rimliga i relation till mottagarens arbetsuppgifter, så länge innehållet är relevant för mottagaren och av nytta för mottagarens arbete.

Etiknämnden gör motsatt bedömning när det gäller hotellövernattning och middag, som inte kan sägas ingå i själva mässan och inte utgör ett naturligt och nyttigt led i mottagarens arbete.

Mottagarkrets och formerna för erbjudande

Enligt Näringslivskoden bör en förmån av evenemangskaraktär om möjligt riktas till en obestämd krets av personer snarare än till särskilt utvalda personer. Vidare krävs öppenhet, vilket innebär att inbjudan ska riktas direkt till det offentliga organet, antas vara godkänd av det offentliga organet, eller vara förenlig med det offentliga organets etablerade policy i fråga om förmåner.

Av inbjudan framgår inte annat än att den avser personer inom målgruppen, dvs. studievägledare och yrkeslärare. Inbjudan förefaller dock rikta sig öppet till den angivna målgruppen, inte till enskilda personer. Ingenting tyder på att något offentligt organ har fått inbjudan eller godkänt den.

Det hade legat bättre i linje med koden om inbjudan hade riktats direkt till det offentliga organet och godkännande hade inhämtats därifrån. Dock är det enligt Etiknämndens bedömning ändå tveksamt om erbjudandet hade setts som förenligt med Näringslivskoden, då anställda inom offentlig förvaltning omfattas av ett särskilt skyddsintresse.

Sammanfattande bedömning

Den erbjudna förmånen har ett värde som inte är godtagbart. Mottagarna har en sådan position att det finns en viss risk för att förmånen skulle kunna vara beteendepåverkande. Förmånen har inte tillräckligt samband med mottagarnas arbete. Inbjudan har riktats till personer i offentliga organ utan att organet fått del av den eller godkänt den. Med hänsyn till det anförda är erbjudandet inte förenligt med Näringslivskoden.

ETIKNÄMNDENS BESLUT

Erbjudandet om hotellövernattning och middag i samband med inbjudan till mässan är inte förenligt med Näringslivskoden.

I behandling av detta ärende har deltagit ledamöterna; Severin Blomstrand (ordförande), Madeleine Leijonhufvud (vice ordförande), Renée Andersson, Carl-Olof Blomqvist, Catharina Gyllencreutz, Michaël Koch, Lisbeth Kohls, Jan Persson, Åke Rådberg, Ulf Wallin, Helen Waxberg, Anders Wiger.

Föredragande; Helena Sundén.

Sekreterare; Elin Fockström Haubitz.

På Etiknämndens vägnar

Severin Blomstrand

Helena Sundén